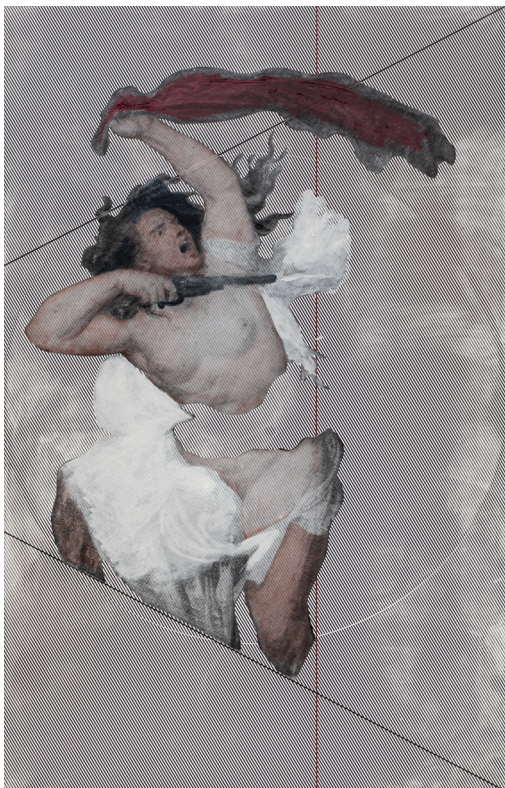

R.H. Quaytman

Modern Subjects, Chapter Zero

10 – 09 – 2021 ————— 09 – 01 – 2022

SWIELS WIE

“Een mens kent enkel en alleen degene die zonder hoop van hem houdt.”

Walter Benjamin

“Het goed doen is slechts een kwestie van tijd.”

Antoine Wiertz

Hebt u ooit het Wiertz Museum bezocht? Ik ook niet, tot ik die merkwaardige plek op een novemberochtend in 2019 ontdekte, op zoek naar een mogelijk onderwerp in Brussel (in mijn tentoonstellingen of Hoofdstukken, zoals ik ze noem, verwijst ik vaak naar de lokale kunstgeschiedenis). Niets van wat ik ooit gezien, gelezen of gehoord had, kwam ook maar in de buurt van het Wiertz Museum. Ik was onthutst – en dus vastbesloten om het museum als onderwerp te kiezen voor mijn volgende hoofdstuk, *Modern Subjects, Chapter Zero*.

Het Wiertz Museum, verscholen in een straat vlakbij het Europees Parlement, ontdekte ik haast per ongeluk. Ik kende bijna niemand die van Wiertz had gehoord of zijn museum had bezocht. Er is haast nog niets serieus over hem geschreven. Marcel Broodthaers kende hem wel, en waarschijnlijk heeft hij Wiertz' "theoretische inflatie", zoals hij het noemde, als kritisch model genomen voor zijn eigen kunstenaarsmuseum. Vanuit mijn standpunt bekeken – en daarmee bedoel ik de verbijsterende situatie van 2020 en het panorama van mislukkingen die er onrechtstreeks mee verband houden – ben ik niet in staat om glorieuze fantasieën op te roepen, iets wat Wiertz in zijn tijd (1806-1865) wel nog kon doen. Om me bijvoorbeeld scènes voor te stellen waarin reusachtige vrouwen ijzeren kanonnen op hun knieën breken, of waarin het vrijheidsbeeld een fakkel omhooghoudt terwijl het een zwaard ontruikt aan het verslagen mannelijk geslacht. Nu, misschien kan ik dat wel, maar ik bedoel vooral dat Wiertz' visie op

de reële sociale omstandigheden van zijn tijd nu merkwaardig ongeschonden lijkt.

Eén schilderij in het bijzonder overtuigde me ervan om Wiertz als onderwerp te nemen. *Honger, waanzin en misdaad* (1853) hangt in een kamer met groen behang, hoog onder een dakraam, en toont een zittende jonge vrouw. Ze heeft het hoofd in de handen en houdt een pen vast (sommigen beweren dat het een mes is, maar volgens mij is het een ganzenveer). Het ingezwachtelde kind op haar brede schoot roept Michelangelo's Pietà op. Bloed bevlekt de plooienrijke stof. Links van haar ligt een belastingbrief op de vloer, rechts staat een ijzeren pot op de haard waarin... een voetje aan de kook wordt gebracht. Later kwam ik te weten dat Wiertz dit schilderij op reële toestanden had gebaseerd. Hij hoopte bij de onthulling ervan aandacht te kunnen vragen voor de benarde situatie van werkende moeders. Met de opbrengst van de tentoonstelling zou een crèche voor hun kinderen kunnen worden gebouwd. Dat bleek niet het enige voorbeeld van de manier waarop Wiertz'

ateliërmuseum, zo hoopte hij althans, een bijdrage zou leveren aan het algemeen belang.

Het probleem schijnt te zijn geweest dat het publiek zijn trots schaamteloos vond. Hij preekte te veel en kon niet tegen kritiek. Tegen zulke storende eigenschappen, zouden zulke critici kunnen beweren, wegen zijn picturale kwaliteiten niet op. “Hij kan niet tekenen, en zijn domheid is al even groot als zijn reuzen,” zou Baudelaire ooit gezegd hebben. Als reactie hierop, en op de talrijke andere beledigingen aan het adres van Wiertz, zeg ik: rustig aan met je arrogant gekronkel. Kijk niet naar Wiertz zoals je naar andere schilders kijkt. Verzet je tegen de neiging om je aandacht aan elk schilderij afzonderlijk te schenken. Verleg je aandacht naar wat zich buiten zijn handgeschilderde lijsten bevindt, en probeer de hele context van het museum te begrijpen: een panoramische ruimte die niet alleen elk schilderkunstig genre omvat, maar ook beeldhouwkunst, tekenkunst, architectuur, muziek, tuinieren, sociale actie en filosofie. Het lijkt

me nu aangewezen om even stil te staan bij deze treinramp van de geschiedenis, die naast ons de tunnel van de toekomst in dendert, die tunnel die zich altijd net verderop bevindt. Misschien blijkt Wiertz' verzet dan wel te zullen slagen en wacht aan het andere eind een reuzin, klaar om al onze bewapening over haar stevige knieën in tweeën te breken.

R. H. Quaytman, 2021

Meer info & evenementen: wiels.org

Vlaanderen
verbeelding werkt

Duvel

De Standaard

GLADSTONE GALLERY